

Ilyaas — Juróom-ñatt bi}

Yeriko

Jeff Pippenger

2023-10-09

Ca tàmbalee njàlbéen gu Israayil gu yàgg ga ci lu dëgg, ak itam tàmbalee Israayil gu xel gu jamono jii, ba ci jàll gi ca Géej gu xonq ga, te gannaaw loolu ca màggalug naqar ga, taxawoon na ay nattu yu di yokku ndànk-ndànk, yu mujjee aksi ci nattu bu mujj ba. Mboolem toogug nattu boobu mujj ci téereb Niméro ak ci jaar-jaariy taariixu Millerite mooy màndargaal tàmbaleg wër-wëru àll ba.

«Diir-fukk ngëm, ñàkk ngëm, xonxoni ak rebelte téye nañu Israayil bu yàgg ba bañ a dugg ca réewum Kanaana. Bàkkaar yu mel noonu yees nañu jëfandikooku ngir yéexal duggug Israayil bu bees bi ca Kanaana asamaan. Ci benn benn xalis, du yooni Yàlla a amoon njàqare. Ñàkk ngëm, àddina-jéggi, ñàkk sellal-bopp, ak xuloo yi ci biir nit ñi di wax ne ñoom bokk nañu Boroom bi moo tax nu nekk ci àddina ju bàkkaar ak metit gi diir na lool ay at.»

“Xeyna wara des ni nu des ci àddina bii ngir déggadiñaat ay at yu bare, ni ko bani Israa’il yi defee; waaye ngir Kirist, xelam yi waruñu yokk bàkkaar ci bàkkaar, di seet Yàlla lu mu tax ci njariñu yoon wu jubulul wu ñoom ci seen bopp.” Evangelism, 696.

Ci mujji jaar-juróom Israa’il gu mag ya, ni ko nekkoon ca njàlbéen ga, amoon na fa benn jéego wu ñuy seetee, buy yokku ndànk-ndànk, te mu jeex ba kerceen Israa’il gu yëngu woon ci mbir mi jàpp nañu ko, yóbbu ko ngir njaam ci Babylone. Ci mujji Israa’il gu ruu bi ci jamono jii, ñoom itam dinañu jànkoonde ak benn jéego wu ñuy seetee, buy yokku ndànk-ndànk. Jéego boobu dafa jeex bu Adventiste yi ci Laodisee ñu daanele ci yoonu dimbali-bésu Dimaas bi. Ni ko meloon ak Israa’il gu mag ga, Israa’il gu bees gi dinañu ko yóbbu ngir njaam ci Babylone gu ruu bi.

Yëngu Millérite bi tàmbalee ci kaw yonent ci atum 1798, te mu jeex si yoon ci 1863, dafay misaal yëngu ñetti fukki junni ak ñeent téeméer ak ñeent fukki ñaar ñi mi tàmbalee ci 1989 te di jeex ba keroog mayu nit ñi jeexee ak ñëwaatu Kirist. Diggante jeexital yëngu Millérite bi ak ñëwug yëngu bu mag bu malaaka bu ñetteel bi, am na fa jaar-jaaru jàngoro gu Laodise, mooy kër-Yàlla Seventh-day Adventist gu bindu ci yoon.

“Diggante fu ñëw ak fukk ak benn rekk moo nekkoon diggante Sinaay ak Kades, ca weti Kanàan; te moo tax woon ne, ak yaakaaru dugg bu gaaw ci réew mi baax bi, mbooloom Israyil delloo nañu seen tukki bi, ba ni niir ba taxawoon tēj na ca mujj joxe mandargay doxaatu kanam. Yexowa defoon na kéemaan yu réy ci génne leen Misra, te ban barke lañu mënul a yaakaar léegi, gannaaw ba ñu fas ak moom kóllëre bu yëngu ne dinañu ko nangoo muy seen Buur, te ñu déggoo leen ne ñooy askan wi Kawe ga tànn?” Patriarchs and Prophets, 376.

Seeni yàgg bu gàtt bi mujj na doon ñent-fukk at, ndax seen gëmadi ak seeni déggadi. Su ñu wonoon ngëm gu sampu ci seen rëccu gu màgg ga ñu génne ci jaam, kon bu gaaw lañu doon jàll dexu Yurda, dugg ci Réew mi Ñu Digoon. Gannaaw loolu, jafe-jafe ji njëkk jëm ci ñoom, mooy woon jafe-jafe ji Yosuwe gannaaw loolu jël. Gannaaw ñent-fukk at, Israyil ju dëgg génna na ca

màndiŋ ma, jëm ca Réew mi Ñu Digoon, te Yeriko moo nekkoon seen jéego bu njëkk; te taxaw na muy misaalu dooley Yàlla ngir muccal képp ku gëm. Yeriko itam mooy misaalu liggéey bi yëngu-yëngu Millerite war a daje ak moom ci 1863, waaye ñu dellu ca màndiŋ ma. Misaalu Eliya dafa lëkkaloo bu baax ak misaalu Yeriko, te am na njariñ ñu seet léebu taarix bu Eliya am ak Yeriko.

Léegi yeneen jëf yi Omri defoon, ak kàttanam ga mu won, ndax binduñu leen ci téereb jaar-jaari buur yaa Israayil? Noonu Omri nelaw ak ay baayam, te suul nañu ko ca Samari; ba noonu Axaab doomam buur ci boppam. Te ci atum ñett-fukk ak juróom-ñett ba Asa buur bu Yuda, Axaab doomu Omri tambalee nguuru ci Israayil; te Axaab doomu Omri nguuru na ci Israayil ca Samari ñaar-fukk ak ñaar at. Te Axaab doomu Omri def lu bon ci kanam Aji Sax ji, rawati ñépp ñi ko jiituwoon. Te xew na ne, mel ni dafa ko yomb woon rekk muy dox ci bàkkaar yi Yaroboam doomu Nebat, ba mu jël Yesebel, doomu Etbaal buurub Sidóon ña, muy jabar; mu dem jaamu Baal, sujjóotal ko. Te mu sampal sarxal bu Baal ci kërug Baal gi mu tabaxoon ca Samari. Te Axaab def it garab-gu-sell; te Axaab gën a yéq Aji Sax ji Yàlla Israayil merloo, rawati buur yu Israayil yépp yi ko jiituwoon. Ci ay fanam la Hiel waa Betel tabaxaat Yeriko: ci Abiram doomam bu góor bu njëkk la tëralee cosaanam, te ci Segub doomam bu góor bu gëna ndaw la sampi bunt yi, ci dëggal kàddug Aji Sax ji ga mu waxe woon jaarale ko ci Yosuwe doomu Nun. Te Eliya waa Tisbe, mi bokk ci dëkkkat yi Gilead, wax Axaab ne: Ni Aji Sax ji Yàlla Israayil di dund, mi ma taxaw ci kanamam, du am xonq mbaa taw at yii, ludul ci sama kàddu. 1 Buur Ya 16:27–17:1.

Jàppale gi Ilyaas am ak yàlla yi Akab ak Jesabel ci tundu Karmel, nekkoon tontu ci ngëmadi bëggul Yàlla gu buurub njëtteel fukk ak ñaaru nguuru Israayil gu bëj-gànnaaw, moom mi “def lu gën a merloo Boroom bi, Yàllay Israayil, ba raw buur yépp yu Israayil yi ko jiitu woon.” Kàddug “merloo” gi ci xët wi, dundal la ci “bésub merloo” ba fekk ne nattu fukkukaay bi ci Nimeero ñent-fukk ak ñeent moo ko melaloon. Akab, ci ni mu merloo Yàlla, dafa teewaloon nattu mujj ci fukk yi, te loolu nag xibaar bu bon bu fukki yonntkat yi indiwon ci Nimeero ñent-fukk ak ñeent moo ko waraloon. Moo tax mi ngi teewal nattu mujj gi ngir yëngu-yëngëtu Millerite bi, ak nattu mujj gi ngir téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent ña.

Moo tax na, ni Xel mu Sell mi waxe ne: Teey, bu ngeen dégge baatam, buleen dëgéral seen xol, ni ci bésub merloo ga, ci bésub nattu ga ca màndiŋ ma. Héberë 3:7, 8.

Ci bés bu yonent gi ci wax ju yàlla “bésub merloo” bi Ahab di firndeel, yonent bi Eliya ñaanoon na ne su ko soxlaa, Yàlla na indi ay àtte ci Israayil ngir xeetu Yàlla wi tuub seeni bàkkaar yi ñuy bokk ci def.

Nit ñi Israayil dañoo di ndank a ñàkk seen ragal ak seen worma ci Yàlla, ba keroog ba baatam bi mu waxe jaarale ko ci Yosuwe amuloon dara lu leen diisa. “Ci jamonoyam [Ahab] la Hiyel waa Betel tabaxee Yeriko: mu samp fondemaŋam ci Abiram doomam ju góor ji njëkk, te mu taxawal bunt ya ci Segub doomam ju ndaw ji, ni ko waxu Boroom bi waxee jaarale ko ci Yosuwe doomu Nuun.”

«Bi Israayil doon di bàyyi yoon wi te daanu ci ngëmadi ak wetu Yàlla, Eliya moo desoon ab yonent yu dëgg te takku ci Yàlla. Xelumam bu sella woon metti lool ndax dafa gis ne ñàkk

ngëm ak ñàkk kóllëre dañuy gaaw a tase doomi Israayil ak Yàlla, te mu ñaan Yàlla ngir Mu musal ay nitam. Mu ñaan Boroom bi bu baña tas yépp ay nitam yu bàkkaar, waaye, su soobee, na leen Mu yee ci càttan yu àtte ngir ñu tuub, te bu leen Mu may ñu demati ci gën a yàgg ci bàkkaar ba di Ko merloo ba Mu alag leen ni ab xeet.»

“Baatub Boroom bi dikkal Eliya ngir mu dem ci Ahab ak yégle ay xasoo yu mbugali Yàlla ndax bàkkaar yi Israyil def. Eliya dox guddi ak bëccëg ba mu agsi ca këru buur Ahab. Laajul ku ko dugal, te xaarul ñu yégle ko ci anam gu resmi. Ci lu Ahab seetewul woon, Eliya taxaw na ca kanam buuru Samariya bu jaaxle, sol yéré yu tar yi yonent ya daan sol. Waxul dara ngir layir sa feeñ gu gaaw, te kenn woo ko; waaye, yékkati ay loxoom jëm ci asamaan, mu dëggal ak solo ci kanam Yàlla ju dund, Mi sàkk asamaan ak suuf si, mbugal yi di ñëw ci kaw Israyil: ‘Amul di neex mbaa taw at yii, ludul ci sama kàddu.’”

“Bii ñaaw ci yégleb jàq ci mbir yi Yàlla àtte ndax bàkkaar yi Israyil moo daanu ci buur bu dëgërul bi ni melokaan bu yéemu. Mu mel ni ku loxoox ndax njàqare ak tiit; te bala muy mën a dellu ci ay yéemam, Eliya, te xaarul ngir gis lan kàddug yonnam di jur, rey na bëtam ci mbooloo mi ni mu dikkoon gaaw. Liggéeyam mooy wax kàddug musiba gi jóge ci Yàlla, te ca saa sa la dëppoo. Kàddugam moo tëj alali asamaan yi, te kàddugam rekk moo doon ab caabi buy delloo leen ubbitewaat.” Testimonies, volume 3, 273.

Israyel dafa fàtte ne Yosuwe dafa leen santoon bu wér ne buñu bokk ak xeeti réew yi di way-xamul Yàlla, te bañ a yokkati Jeriko ba fàww. Ndaxte doxalin Jeriko mooyoon won bu réy ci kàttanu Yàlla ak màndarga digeb Yàlla ne dina jiite ay nitam dugg ci Réew mi Mu Digoon, waaye amoon na itam bàkkaar, musiba bu ñu waññi, ak mucc gu jëm ci Jeriko. “Bàkkaar” bi mooyoon bu Akan, mi bëgg alalu Jeriko ak sañ-sañam; “musiba” bi nag, dafa doon ci kaw ku nekk ku koy yokkati; te jigéen ja di Rahab, mooyoon ki doon wone “mucc” ga. Akan dafa bëggoon yére bu rafet bu Babilon. Mu foog ne man naa nëbb bàkkaaram, ni Aadama ak Awa di jéem a nëbb seen bàkkaar ak collu xob yu figg. Akan dafa bëggoon yokkute gi Jeriko doon firndeel, te dafa bëggoon bokk ak Babilon.

Yerikoñi dañuy misaal ngir liggéeyu yéglebëtu ñetteelu malaaka bi, bi ñuy yóbbu ci addina si; waaye mu yor itam artu ci bàkkaaru bëgg addina ak wéeru ci moom. Misaalu Yeriko itam yor na mbuub ci kaw tabaxaatu Yeriko, te Raab moo di misaalu ñi nekkati ci Babilon, ñiy génñ bu waxtaangu réy bu ñetteelu malaaka bi yégleese.

“Ruuwu bëgg-bëggu Eliya daldi metti lool. Meram yëngu na, te mu am na fitna ju tar ngir ndamu Yàlla. Mu gis ne Israayil dafa dugg ci ngëstu réer gu ragal. Te bi mu fàttaliku njëf yu mag yi Yàlla defaloon leen, daldi fees ak naqar ak yéemu. Waaye ñépp lu ëpp ci nit ña fàtte nañu loolu. Dem na kanam Boroom bi, te ak ruuwam buy metti lool ci tiis, mu ñaan ko bu baax ngir Mu musal askanam, su fekke sax ne ci àttey mbugal la war a jaar. Mu ñaan Yàlla ngir Mu tere ndoxum asamaan ak taw ci kaw askanam ju amul ngërëm, ngir Israayil miy réer xool rekk ci neenam yi, diir yu wurus, yu bant, ak yu doj, ak ci jant bi, weer wi, ak biddiwi yi, ngir ñu suuxal te yokk suuf si ba muy meññ lool. Boroom bi wax Eliya ne dëgg na ñaanam, te Dina tere ndoxum asamaan ak taw ci kaw askanam ba keraata ñuy dellu ci Moom ak tuub gu dëgg.”

“Yàlla aaron na ci anam wu am solo askanam ngir ñu bañ a jaxasoo ak xeeti réew yi doon jaamu tuur yi leen wër, ngir seen xol bañ a naxar ndax kër-yàlla yi nekk ci biir àll yu rafet, ak bérab yu sell yi, kër-yàlla yi ak sarxal yi, ñu samp leen ci anam gu gën a jafe-jafe te yéeme, ngir wàññi xel yi ba tax Yàlla di weesu ci xel u askan wi.”

«Dëkku Yeriko dafa doon a jébbalu ci bokkale bu gën a yaatu ci màndargay tuur. Waa dëkk ba dañoo bare woon alal lool; waaye lépp lu Yàlla joxoon leen ci alal, dañu koo jàpp ni mooy mayu seen yàlla yi. Amoon nañu wurus ak xalis bu bare; waaye, ni nit ñi jiituwoon mbëy mi, dañoo yàqute woon te di sos Yàlla, di xaste te merloo Yàllay asamaan ak seen jëf yu bon. Àttey Yàlla jóg nañu ci kaw Yeriko. Dafa doon kër gu dëgër. Waaye Boroom xareb Aji Sax ji moom ci boppam jóge asamaan ngir jiite mbooloom xarekat yi ci asamaan ci ngir xare ak dëkk ba. Malaakay Yàlla daldi jàpp tata yu réy ya te daaneel leen suuf. Yàlla waxoon na ne dëkku Yeriko dina nekk lu ñu rëbb, te ñépp dinañu dee, ludul Rahab ak waa kërëm. Ñii dees na leen musal ndax ngëneel gi Rahab won yonntey Aji Sax ji. Kàddug Aji Sax ji ci nit ña mooy: “Waaye yéen, moytuleen bu baax lu ñu rëbb, ngir bañ a dal ci yéen rëbbees, bu ngeen jële ci lu ñu rëbb, ba tax campu Israayil nekk luñu rëbb te ngeen lor ko.” “Noonu Yosuwe waat na leen ci jamono jooju ne: Ku taxaw ci kanam Aji Sax ji ngir tabaxaat dëkku Yeriko bii, alkande dina dal ci kawam; ci doomam bu góor ji gëna mag lay samp fondemaasoom, te ci doomam bu ndaw lay taxaw bunt yi.”»

“Yàlla amoon na njub ak moytu gu réy ci mbirum Yeriko, ngir nit ñi bañ a yiwante ak yëf yi waa dëkk ba doon jaamu, te seen xol dëddëwul sore Yàlla. Mu aar ay nitam ak ndigali yu wér te leer lool; waaye ci lu méngook ndigalu Yàlla gu tedd gi mu waxee jaarale ko ci gémmini Yosuwe, Akan takk na xelam, moy jéem a moytoo. Bëgg-bakkaaram tax na mu jël ci alal yi Yàlla tere woon ko a laal, ndaxte musiba Yàlla nekkoon na ci kawam. Te ndax bàkkaaru nit kooku, Israayilu Yàlla nekk nañu ni ndox te néew doole ci kanam noon seeni noon.”

“Yosuwe ak mag njiit Israayil nekk nañu woon ci ay metit yu réy. Ñu daanu woon fa kanam gaalu Yàlla ga, ci toroxte gu gëna suufe, ndaxte Boroom bi meroon na ci ay nitam. Ñu ñaan te jooy fa kanam Yàlla. Boroom bi wax Yosuwe ne: ‘Jógël; lu tax nga nekk noonu, daan sa kanam suuf? Israayil bàkkaar na, te itam ñoo jéggi sama kóllère gi ma leen santoon; ndaxte jël nañu ci li ñu rëbb, te sacc nañu itam, te nëbb nañu itam, te denc ko sax ci seen alal. Moo tax doomi Israayil mēnuñu woon taxaw fa kanam seeni noon, waaye dañoo dëddu seeni gannaaw fa kanam seeni noon, ndaxte dañoo nekk lu ñu rëbb; te dootuma nekk ak yéenati, su dul yéen daan li ñu rëbb te dindi ko ci seen biir.’”

“Ñu won na ma ne fii Yàlla di wane ni muy xool bàkkaar ci biir ñi wax ne ñoom ay nitam yu sàmm ay ndigalam. Ñi mu jagleel na, ba teral leen ci seeni gis-gis yu am solo ci ngàñneelu kàttanam, ni Israayil bu yàggoon, te ñoom sax di dem ba bañ a sàmm ay ndigal yu mu leen wax lu leer, dinañu doon ñi meram di dal. Mu bëgg a jàngal askanam ne moytuwul ak bàkkaar dañuy ko merloo lool, te waruñu koo jàpp ne lu yomb la.” Testimonies, volume 3, 263, 264.

Téerey Yeriko dafay yor njàngale bu artu ci ne kenn warul wéeru ci doole ak ndam lu nit di gis ci dëkk bu bon te bare alal. “Dëkk” ci waxi yonent yi ci Biibël mooy nguur, te Akan dafa jël woon yére bu Babilon. Yére ci leerug waxu yonent dafay tegtal jikko, moo tax ci “fan yu mujj yi,” nëbb bu Akan nëbb yére bu Babilon ba tax mu mel ni bëgg bëgg am jikkoy Babilon bu xel mu sell. Jikko

ji, walla melokaanu Babilon bu xel mu sell, mooy li États-Unis bëgg bu baax bi mu dajale mbooloom Yàlla ak nguur.

Bi ñu jaarale ak mën-mëni ne ndaw yi ci yoonu Millerite mën nañu leen jël ngir xeex ci Xareb Réew mi, te ñu gis itam soxlay mbind mi, njiitu yoon wi yokku nañu ci yoon ak réew bu bare alal boobu, bi ñu warul woon a bëgg a mel ni moom. Sax kat, Konstitusiyon réew bu bare alal boobu moo sàkk ne du woon lu soxla benn kërceen booleeku ak nguur gi. Am na ay denomination yu nekkoon baax ci jamonoy Millerite te tey sax nañu; yenn ci denomination yooyu masuñu dugg muukk ci booleb yoon boobu ak nguur gu États-Unis, te seen tãnkku ci bañ a taxawal boole boobu, terewul leen muukk ci benn anam ci a sos seen yeneen kërceen yu seen bopp.

Yàgg na lool ci gannaaw ba Yosuwe xeexee xarebu Yeriko, ca jamonoy Akab, mbooloom Yàlla gu gaddoo gi fàtewoon na bépp waxtaanu artu yi ci mbëggum dëddu Akaan ak mbubbu Yàlla gi ñu alagale Yeriko. Eliya ñaanoon na Yàlla, di ko ñaan ne, su soobee sax, na àttey Yàlla yi jëfe ngir indi xetu réccu ci askanam. Bi Malaki bindee wax ju mujj yi ci Kóllëreg Gu Yàgg ga, dig bi mooy ne Boroom bi dina dóor àddina si ak rëb. Rëb ma ñu boole ak Yeriko, ci kaw képp ku doon tabaxaat Yeriko la nekkoon. Rëb ma nekkoon na it ci kaw képp ku bëggoon, mel ni Akaan, wéeru ci alal ak yaru-góor gi ñu boole ak Yeriko. “Bàkkaar” Akaan dafay tegtal bëgg-bëgg bu nëbbu, bu àndul ak sellal gu biir, ngir sol yéreb Babilon ba. “Rëb” ma mooyoon ngir jëf ja di feeñal bëgg-bëgg yooyu ci biir.

Bataaxalub Miller mooyoon bataaxalu Eliya ci jamonoam, te Xareb Réew yi mooyoon àtte yi ànd ak bataaxalu Eliya bi. Ci diggante Xareb Réew yi, ci atum 1863, Adventisme Millerite tabaxaat na Jeriko, ni ko melal yu nasaxte Yosua teewal ci kaw ku nekk kuy ko defe seedeel.

Te Yosuwee jurleen na ci jamono jooju ne: “Ku Yàlla Boroom bi récc, ku jóg te tabax dëkk bii Yeriko, doomam góor bu njëkk la cay tēj kër yu njëkk yi, te doomam góor bu gën a ndaw la cay taxawal bunt yi.” Yosuwee 6:26.

Baati “giñoo” bi nekk ci ndigalu Yosuwe mooy benn ngiñ ak benn rëbb. Rëbb ngeen bu ngeen def lu juyi ndigalu Yosuwe, te barkeel ngeen bu ngeen sàmm ngiñ ga. Baati bi ñu tekki ne “giñoo” dees na ko itam tekki ne “juróom-ñaari yoon” ci Levitik ñaar-fukk ak juróom-benn. Ngiiñ ak rëbbu Muuse, ni ko Danyeel waxe ci saar ba juróom-ñent, am na lëkkalook tabaxaatu Yeriko.

Waaw, Israyil gépp jéngi tooñ sa yoon, ba dem sore ngir bañ dégg sa baat; moo tax musiba biñ bind ci yoonu Musaa, jaamu Yàlla, ak giñ ga fa nekk, tuuru na ci sunu kaw, ndaxte nu bàkkaar nañu ci moom. Daniel 9:11.

Sœur White wax na: « Yàlla dafa bañoon lool ci mbirum Jeriko, ngir nit ñi bañ a nax ndax yëf yi waa dëkk ba doon jaamu, te seen xol dëppoo ba sore Yàlla. » Yàlla dafa bañoon lool ci yokkug alagug Jeriko; moo tax it dafa bañoon lool ci bind waare wi mel ni Acan di ko tegu. Mu jëfandikoo na ñaawtéef giñ ga ñu boole ak tabaxaatu Jeriko, te itam mu taxawal na ak leer pexe yu Yàlla yi ñu jëfandikoo woon ngir wàll yi daanu.

Moo doon ci nekk Yesu la woon ci lu wóor, moom mi nekkoon Njiitu mbooloom Boroom bi, te mooy joxoon malaak yi ndigal ngir yàqu tatai Yeriko; te dara du xew cig xeltul Kàddu Yàlla,

waaye ci mbir mii, jigéen jii di waxal-kàddu bi dafay wax ne: “Yàlla dafa nekkoon bu wér ci li jëm ci Yeriko.” Juróom-ñaari fan gaññ biñu doon yóbbu wetu dëkk ba, te benn fan mooy benn at ci waxi yonent. Téré bii bindees na ko ca njëlbéenu ñeent-fukk at yi ñuy wër màndiñ ma, te ci mujju ñeent-fukk at yooyu ñu wër Yeriko juróom-ñaari fan.

Ginnaaw limub fan yi ngeen seetalee réew ma, maanaam ñeent-fukk fan, fan bu nekk di atam benn at, dangeen yóbbu seeni ñaawtéef, maanaam ñeent-fukk at, te dangeen xam sama toj kóllère. Nombres 14:34.

Juróom fan, yóbbu ga wër ci dëkk ba; te ca juróomeel fan ba, yóbbu nañu ko wër dëkk ba “juróom-ñaari yoon.” Loolu joxe na ñaari seede yu yonent yu wone ne Yeriko boolees na ko ak “juróom-ñaari yoon” yi ngi ci ngiir gi Muse gi. Nit ñi nekk ci kóllère Yàlla, saraxalekat lañu; te juróom-ñaar saraxalekat liit nañu juróom-ñaar trompet.

Yéen itam, ni ay doj yu dund, ñu ngi leen tabax muy kër gu xel, di saraxalekat yu sell, ngir jébbal sarax yu xel yu neex Yàlla ci Jesu Kirist. 1 Pierre 2:5.

Buruu bi dafay tegtal benn yégle bu artu, walla benn àtte, walla woote ngir dajaloo gu sell, ci anam wi mu nekk. Ci fan yu mujj yi, war nañu wol buruu bi ndax ay wottukat yi, ni ko Miléreet yi woloon ci seen jaar-jaar. Saraxalekat yi dañuy tegtal wottukat yi ci miir yi Siyon, ñiy wol buruu, di artu askanu Yàlla ci àtte bu ñëw, te ci benn yoon boobu di woo itam ñoom ñoonu ngir dajaloo gu sell.

Liileen bufta bi ci Siyon, te yégle ab artu ci sama tundu sell bi; na ñépp a dëkk ci réew mi tiit; ndaxte bésub Boroom bi di ñëw, ndaxte mu ngi jege lool ... Liileen bufta bi ci Siyon, sàkkleen koor gu sell, woo leen ndaje mu tedd: Dajleen nit ñi, sellalleen mbooloo mi, dajaleen mag ñi, gannaawleen xale yi ak ñi di nàmp meññ; na góor gu jëkkër génñ ci néegu kërëm, te jigéen ji di séy génñ ci néegu bi mu nekk. Na saraxalekat yi, di surga yi Boroom bi, jooy ci diggante bunt bi ak saraxalukaay bi, te nañu wax: “Yërëm sa ñoon, Yaa Boroom bi, te bul jox sa cér ñu xeebal ko, ba xeeti àddina yi ngir moom; lu tax ñuy wax ci biir xeet yi ne: ‘Ana seen Yàlla?’ ” Joel 2:1, 15–17.

Bataxal bu trompet bi mooy bataxal bu Eliya. Jëfandikoo yu bare yu wax ji “juróom-ñaari” ci Yosuwe sapit 6, ñoo boka ak benn wax walla ay meññentam yu jege ci wax ji ñu tekki ne “juróom-ñaari yoon” ci Lewi 26. Waaye mburu léeb yu doy waar yi yorekat yoonu Laodise di séddale, dafa wax ne wax ji ñu tekki ne “juróom-ñaari yoon” ci Lewi 26, du firndeel ludul matug kàttan, walla matalug mbir, walla beneen soppi-soppi bu dof gu aju ci seen weddi ne Miller dafa juboon bi mu jëfandikoo njégu lim ci wax ji ñu tekki ne “juróom-ñaari yoon.” Saraxalekat yi jiite woon nañu nit ña ñu wër dëkk ba juróom-ñaari yoon, waaye du ne dañu ko wër rek ba mat walla ba fees ci Yeriko. Wax ji ñu tekki ne “juróom-ñaari yoon” day tegtal njégu lim!

Ca Jeriko, ba nit kuuxee, loolu dafa tekki yuuxu bu mag bi ñaar-fukki junni ak ñeent-fukki ñeent ñi di yuux, ñoom ñi ñu góor ci tund wi te du ak loxo yi ci Daniel saar ñaareel, ñi di dóor xare ba damm xatimal nataal wa.

Te ci jamono yi buur ñi, Yàlla asamaan bi dina taxawal nguur gu duñu yàq mukki; te nguur googu duñu ko bàyyi ñeneen xeet, waaye dina damm ay xëcc te alag mboolem nguur yii, te moom dina sax ba fàww. Ndaxte gis nga ne xeer wi dañu ko dagge ci tunduwaay bi akul loxo, te mu damm ay xëcc weñ wi, xaaxaam wi, ban bi, xaaalis wi ak wurus wi; Yàlla ju mag ji xamal na buur bi li wara xew gannaaw loolu; te gént ga wér na, te tekki gi sax na. Daniel 2:44, 45.

Yàlla dafa wóor ne day lim metáll yu jafe yi gisee woon ci Yeriko ni or, xaaalis bu weex, xàñar, ak weñ. Ci wàllu yonent, ban suuf di fírnde nit ñi Yàlla moom, ni ko Rahab melal. Yeriko mooy fírnde jeexital bépp nguurug suuf bi ci jamono wax ju kawé ji ñaar-fukk ak ñeent junni ak ñeent-fukk ak ñeent war a yégle.

Waaye xaaalis bu nekk, ak wurus, ak yéf yu xonq gu weex ak yu fer, kuñu ko sellal Yàlla; dinañu dugg ci alalu Yàlla. Yosuwe 6:19.

Yeriko dafay liggéeyu noot Suuf su ñu Digoon, te loolu mooy misaal liggéeyu yèngu-yèngu bu mag baatu malaaka bu ñetteel bi. Liggéey boobu dafa ëmb waare, rëbb, ak musal ñiy nekk biti saraxalekat yi, ni ko jigéen ju ñaaw jéf ji, Raxab, di tektale.

“rëb” Yosuwe bi aju nekkoon yégleb yaram, te mu mat ci fan yi Akab ak Eliya. Rëb gaññ gi ñu waxoon ci tabaxaat Yeriko, amoon na yégle bu leer ne nit ki ko def, dina ñàkk doomam ju gëna ndaw bu muy taxawal bunt yi Yeriko, te dina ñàkk doomam ju gëna mag bu muy samp tànkam. Ci jamono Eliya, Hiyel waa Betel matal na yégle boobu, te doomam ju gëna ndaw dee na ba mu taxawal bunt yi, te doomam ju gëna mag dee na ba mu samp tànkam. “Rëb” gi ñu booleek ndigalu Eliya, liggéeyu tabaxaat Yeriko moo ko doon melal.

Xooluleen, dina leen yónni Eliya yonent bi, bala bés bu mag bi te tiit ba Yàlla boroom bi di ñëw: te mooy delloo xolu baay ya ci doom yi, ak xolu doom yi ci seen baay, ngir bañ ma ñëw mbaa noppi suuf si ak rëbb. Malasi 4:5, 6.

Rëcc gu nekk ci jaar-jaaru Millerite bi te ànd ak yégleb Eliya bu Miller, Yosuwa moo ko waxoon lu jiitu, te am na matal ci jamono Eliya ak Ahab.

Ci jamono, Hiyel, waa dëkk Betel, tabax na Yeriko; dafa samp fondaasiyoom ci Abiram, doomam ju góor ji jëkk, te dafa taxaw bunt ya ci Segub, doomam bu gëna ndaw, ni ko kàddug Boroom bi waxe woon jaarale ko ci Yosuwe, doomu Nun. 1 Kings 16:34.

Mbëggi tabax Yeriiko deesu teqale ak njëriñu doole ji Yàlla wone woon ci wàccal miir yi Yeriiko. Ndëkki White wax na ne: “Ñi Mu teraal na ci yeneen, ba tax nañu seede jéf yu doy waar yu dooleem, ni Israayil gu yàgg ga, te doon nañu sax jéem a bañ njub yi Mu leen digël bu leer, ñoo di nekk ay way-jëfandikoo meram.” Millerit yi dafa nekkoon rekk ci biir njëriñu dooley Yàlla gi jeexee ci Yuuxu Guddi ga, waaye dañoo bañ giñu Muusaa gu juróom-ñaari yoon, gi Daaniyel itam tuddee ne mooy mbëggi Muusaa.

Tur yi dafa melokaan ci Kàddug Yàlla, te turu góor ga tabaxaat Yeriko, ak itam turi doomam bu góor ba gëna mag ak bu gëna ndaw, am nañu solo yu bare ci xamle. Hiyel mooy Yàlla ju dund ji am doole, te loolu dafay feeñal ne Hiyel toppkat la woon bu Yàlla ju dund ji. Li ñu ko tudde waa Betel, moo koy won ne bokk na ak mbooloom njëg. Abiram, doomam bu jëkk bi, tekki baayu

kawe, ci anam gu jëm ci kaweel ak yékkati. Doomam bu gëna ndaw Segub tekki kawe ak yékkati ak kaweel. Ñetti tur yooyu ñépp dañuy teewal ay cëram yu mel ni yi ci jikkoju Yàlla, waaye ci biir saxalu waxi wax ju ñuy matale, dañuy teewal nit ku doon yékkati ak kaweel boppam ci kaw Yàlla Aji Kàttan, mi yàqoon Yeriko. “Buntu” ci waxi yonent yi dafay teewal njëg.

“Ci nit ku woyof te gëm, kër Yàlla ci suuf mooy bunt asamaan. Woyug cant, ñaan, ak wax yi ndaw yi Krist di ko teewal wax, ñooy juntuukaay yi Yàlla sàkk ngir waajal benn xeet nit ngir kër-gëstu ga nekk ca kaw, ngir jaamu ga gën a kawe, ga dara ju sobe dul man a dugg.”
Testimonies, volume 5, 491.

Njàlbéenu liggéey gi ngir tàmbali benn kërce dafa tàmbalee ci atum 1860, ni ko tarihkat yu Adventist yi, mel ni Arthur White, sëtub Ellen White, seedeel.

“Bi Ellen White bindoon te jàppale te siiwaloon lu yàgg ci soxla gu jëfandikoo tegu ndigël ci saytu liggéeyu kerk bi (xoolal Early Writings, 97–104), te bi James White saxaloon na kërgóogu soxla gi ci kanamu gëmkat yi ci kàddu yi ak ci mbind yi ci Review, kerk bi nekk na woon yàgg ci yëngu. Li ñu woon joxe ci wax yu gën a mag rekk, dañu ko nangu porok, waaye bi mu dikkée ci turndoo ko ak dara ju tabaxkat, amoon na fa bañ ak weddi. Mbind yu gàtt yi James White bindoon ci weeru Fewriye yëngal nañu ñu barewuloon a génn ci seen dal bu noppi, te léegi wax ju bare loolu moo doon am.”

“J. N. Loughborough, bi doon liggéey ak White ci Michigan, mooy ki jëkk a tontu. Ay waxam nekk nañu ci wàllu nangu, waaye ak taxawaayu aaru:”

“Kenn ci ne, bu ngeen taxawal beneen ndigël ngir man a yor alal ci yoon, dangeen di bokk ci Babilon. Déedéet; man xam naa ne am na lu bare ci diggante sunu nekk ci benn xalis bu nu mana aar sunu alal ci yoon ak sunu jëfandikoo yoon ngir aar te saxal sunuy gis-gis yu jëm ci diine. Su baaxul ñu aar alalu kërceen, lu tax du baaxul itam ñu nit ku nekk yor lu mu moom ci anam yu yoon may?—Review and Herald, March 8, 1860.”

“James White dafa tēj waxtaanam ci Review bi, di teg mbirum soxlay ngir am yoon wu njëkk ci doxalin yu ñeel mbooloom mbugal yi kanam kërceek bi ak wax yi ne: ‘Su amee ñi di weddi sunuy ndigël, ndax dinañu baaxal nekk bind pexe bu nu mën a topp, nun ni ab xeet?’—Ibid., 23 Féewriye 1860. Jëfandikukat bu njëkk buy liggéey ca tool ba, ngir tontu ci loolu, mooy R. F. Cottrell, kenn ku dëgër woon ci sampkat yiy bindi xibaar ci Review bi. Li mu jëkk a yëg ci saa si, nekkoon lu leer ne dafa bañoon lool:”

“Mbokk White ñaan na bokk yi ñu wax ci mbirum kàdduam ngir am moomeelu alalu mbooloom gëmkat yi. Man xamuma bu leer ndigëlam ci jëf ji muy wax, waaye dama dégg ne mooy tax ñu dugge ci yoon ngir ñu sàkku ñu bind leen ni ab yaramu diine ci anam yu yoon may. Ci sama bopp, dama xalaat ne dina baaxul ‘def sunu tur,’ ndaxte loolu moo nekk xeetu ndombo yi tax Babilon tàmbalee. Duma xalaat ne Yàlla dina ko nangu.—Ibid., 22 Mars 1860.”
Arthur White, Ellen G. White, volim 1, 420, 421.

James White tàmbalee woon ay jëf ngir nekk màggal gu mel ni mbooloom Yàlla ci atum 1860, te mbooloom Yàlla mi, “bunt” moo koy firi. Ellen White wax na lii ci mbirum atum 1860.

“Ci atum 1860, deef dugg na ci sunu bunt, daldi dagg garaab njaboot gi ñu gën a ndaw. Tuuti Herbert, mi juddoo 20i Suwe 1860, dee na 14i Desambar ci benn at boobu.” Testimonies, volume 1, 103.

Ci at mi juróom benni 1863, waa White yi itam sànkú seen doom ju mag ji. Gannaaw mu fo ak doxantu ba tàng lool, dugg na ca néegu ba ñuy waajal ay kart bu ñu teg ay lalukaay yu rãññee ci mbindum kart ya, te nelaw ci kaw ay yére yu toy yu ñuy jëfandikoo ci waajal kart ya. Kart yi 1843 ak 1850 dañuy tegtal fondaman yi ci yëngu-yëngub Millerite bi. Kart bi ñu defoon ci 1863, day tegtal bañug nangu “juróom-ñaar yi” ci Léwítik ñaar-fukk ak juróom-benn, ni ko ñu woonaloon bu yàgg ci kaw ñaari tabal yu Habakuk. Day joxe benn yéglebu taxawaay bu dëggul.

“Bi bésub ga, 27 Nowàmbar [1863], waajuram yi agsi Topsham, dañu fekk seen ñetti doom yu góor ak Adelia di leen xaar ca garaas bi. Ñoom ñépp dafa mel ni ñu nekkoon ci wér gu baax, lu dul Henry, mi amoon asamaan. Waaye ci talaata bi ci topp, 1 Desàmbar, Henry wopp na lool ak woppu pnomoni. At yu bare gannaaw loolu, Willie, doomu góor bu gën a ndaw ci ay rakkam, delloo na nettali bi ni:”

“Bi waajuram sen ndey ak sen baay, Henry ak Edson, ci suufu saytu Mbokk Howland, dañoo bëgg a liggéey bu baax ci tërël tableau yi ci kaw yére, ngir mu jekk ngir jaay. Ñu doon liggéey ci ab kër-gu-jaay bu ñu kiréel, bu nekk lu tollook benn blok rekk sore ci kërg Howland. Ci mujj, am nañu ab noflaay bu jëkk ngir ay fan, bi ñuy xaar tableau yi ñu di yónnee jógé Boston.... Bi mu dellusee gannaaw dox bu gudd wi ca wetu dex ga, moom [Henry] ci bañ a xalaat, dafa tëdd ba nelaw ci ay yére yu tooy tuuti yu ñuy jëfandikoo ngir teg ndimbal ci tableau yu kayit ya. Ngelaw lu sedd di dugg jóge ci bunt bu ubbi woon. Xel mu ñàkk bi jur na ko ab sedd bu tar.” Arthur White, Ellen G. White, volume 2, 70.

Ci atum 1863, yëngu Millerite bi jeex ak sosu ab kanam gu aju ci ngëm, ak bañ dëgg yu dëkk ci cosaan, yi ñu tegtaloon ci ñaari table yi Habakkuk. Njiitu bu njëkk bi, ni ñu ko misaale ak Hiel wa Betel, dafa tàmbalee liggéeyu samp bunt yi ci atum 1860 te mu ñàkk doomam ju gën a ndaw ngir loolu. Ci atum 1863, tablo yu fen yi nekk nañu woon bërëbu noppalu, fa doomam ju gën a mag ji Hiel nelawul benn nelaw. Mu daldi jël sedd te dee ci at mu mel noonu. Deegeem boobu dafa jëmoo mbir mu jub ci nelawam ci kaw tablo yi ñuy defoon booba. Waaye tablo bi ñuy sos ci atum 1863, moo doon fen bu yëngu cosaan bi Eliya, mi Miller tegtaloon, yékkatiwoon.

Ndighu Yosuwa joxe ngir ñu bañ a tabaxaat Yeriko, waxees na ko ak baat bi ñuy wax “adjure.” Mu ngi tegu ci ngiñ ak mbuub, te mooy benn baat bi ñu tekki ne “juróom-ñaari yoon” ci Leviticus ñaar-fukk ak juróom-benn. Moom mooy mbuub mi topp xebaaru Eliya, te mbuub moomu mat na ci atum 1860 ak 1863 bi Adventismu Millerite tabaxaat Yeriko ci sos njëg gu yoonal ak ci bañ a nangu doj wi Miller diisoon, miy doj u tàqale. Hiel waa Betel la woon, noonu ci wàllu yonent la giislu ne liggéeyu Hiel ci tabaxaat Yeriko, mooy liggéeyu tabax ab kërceen.

“Rëb” bi Yosuwe moom, yéglees na ko ci and ak nettali xareb Yeriko, xare bu ñu mënul a nettali te bañ a faral di fësal “juróom-ñaari yoon.”

Ci atum 1863, yégle walla “giñ” gu Muusa, ni ko Eliya wane, te ni William Miller di ko tegu, jur na ab “rëb”. Yégleb Muusa ak liggéeyu Eliya ñoom ñaar dañu leen bañ. Eliya dellusi na ci 1989,

waaye kenn jëfandikoo ko ak Muusa ba gannaaw 11 Septàmb 2001. Xibaar boobu am na lu war a saxal ngir aar ko, waaye xëy na bu baax.

“Jàmmuwul way-jàngalekat yi sellul dañuy taxawu ci wàllu Buur Yàlla. Ñuy màggal Almasi bi ak yàlla adina sii benn noflaay. Ndaxte, doonte dañuy wax ne nangu nañu Almasi bi, dañuy jàpp Barabbas, te ci seen jëf lañuy wax ne: ‘Du kii waaye Barabbas.’ Na bépp ku jàng rëdd yii moytu. Seytaane réy na boppam ci li mu man a def. Mu gëm ne dina tas benn-bopp bi Almasi bi ñaanoon ngir mu nekk ci mbooloom. Mu naan: ‘Dinaa gén, nekk ruuxu fen ngir nax ñi ma man a nax, ngir seetaan, ak daan, ak dencal dëgg.’ Na doomu nax ak seede ju dul dëgg am dal ci ab mbooloo mu jot weñ gu réy, ak firnde yu réy; te mbooloo moomu dina bàyyi yëgle bi Boroom bi yónnee, te nangu wax yu gëmadi, ak njort yu dul dëgg, ak teori yu dul dëgg. Seytaane di ree seen ndof, ndaxte xam na lan mooy dëgg.”

“Ñu bare dinañ taxaw ci sunu paltëer yi ak safara waxu yonent gu dëggul ci seen loxo, bu ñu taal ci safara Seytaane bu réy. Su ñu nangoo ci xel ak sikki-sàkki ak ngëmadi, ñi di jaamkat yu wóor yi dees na leen dindi ci biir nit ñi di foog ne xam nañu lool. ‘Bu nga xamoon,’ la Almasi wax, ‘yaa itam, bu xamoon ci sa bés bii, mbir yi jëm ci sa jàmm! Waaye léegi, nëbbu nañu ci sa bët yi.’”

“Waaye, fondamanu Yàlla taxaw na bu dëgg. Boroom bi xam na ñi bokk ci moom. Saraxalekat bu sella bi warul am fenn ci gëmminam. War na nekk ku ubbiku ni bëtub bëccëg, te sell ci bépp sumbub ñaawteef. Jëfandikookat bu sella ak mbooloom mbind mi bu sella dinañu nekk doole ci leeral leeru dëgg ci maas gi sàccoo. Leer, bokk yi, gën a bari leer la nu soxla. Liitalen buxum bi ci Siyon; yégleen tàggat ci tundu bu sell bi. Dajleen mbooloom Boroom bi, ak xol yu sella, ngir dëgg li Boroom bi di wax ay nitam; ndaxte moo yokk leer ngir ñépp ñi di dëgg. Nañu sol seen jumtukaay te waajaliku, te yéeg ca xare ba—ngir dimbali Boroom bi ci kanam ñi am kàttan. Yàlla ci boppam dina liggéeyal Israyil. Bépp làkk wu fen dina noppi. Loxo malaaka yi dinañu tas pexe yu nax yi ñuy sampu. Tataayi Saytaane duñu mas a jàll. Ndam dina topp yégleb malaaka bi ñetteel. Ni kilifag mbooloom Boroom bi daane na tataayi Yeriko, noonu itam askanu Boroom bi, ñi sàmm ay ndigalam, dinañu damu, te lépp lu leen di weddi dinañu ko daan. Bu benn bakkan ñaawlu surga yi Yàlla yu agsi ci ñoom ak ndawub yonntent bu jóge asamaan. Buleenati seet njuumte ci ñoom, di wax ne, ‘Ñoom dañoo dëgër lool; dañuy wax ak kàddu yu tar lool.’ Mën nañu wax ak kàddu yu tar; waaye ndax du lu am solo? Yàlla dina def noppi dëggkat yi daw ni lu leen yéemu bu ñu bañee déglu baatam walla ndawam. Dina ñaawal ñi di weddi kàddug Yàlla.”

«Seytaane def na lépp lu man a ame ngir dara bu leen di askan amul a dugg ci sunu biir ngir yeddal nu, ñaawlu nu, te di nu dénku nu bàyyi sunuy njuumte. Waaye am na nit ñi dinañu yékkati gaalug Yàlla. Ñenn dinañu gén ci sunu biir, ñoo xam ne dootuñu yékkati gaalug bi. Waaye ñoom mēnuñu tabax tata yu tere dëgg gi; ndaxte mooy dem kanam te yéeg ba ca mujj. Ci jamono ju weesu, Yàlla taxawal na ay góor, te ba léegi itam am na ay góor yu fekk waxtu wi, ñuy xaar, waajaloo ngir def li Mu leen sant—ay góor yu dina jaar ci tere yi, te yooyu duñu lu dul ay tata yu ñu xoole ak banqu bu amul doole. Bu Yàlla tegée Xelumam ci nit ñi, dinañu liggéey. Dinañu yégle kàddug Boroom bi; dinañu yékkati seen baat ni trompet. Dëgg gi du wāññiku mbaa ñàkk kàttanam ci seen loxo. Dinañu won nit ñi seen moytu, ak kërug Yàqub

seeni bàkkaar.» Testimonies to Ministers, 409–411.